

1907 ÎN JUDEȚUL GORJ

RADESCU NICOLINA

Istoria socială a României la începutul secolului al XX-lea înscrie una din cele mai puternice lupte pe care le-a dus de-a lungul veacurilor țărănimea : marea răscoală din anul 1907.

Ridicarea la luptă a țărânimii în primăvara anului 1907 a reliefat cu o deosebită forță, curajul, cutezanța, spiritul de sacrificiu al „truditorilor ogoarelor” pentru libertate și dreptate socială, hotărîrea lor de a înlătura exploatarea, năzuința de a-și făuri o viață demnă. Prin proporțiile și intensitatea ei, răscoala țărânimii din 1907 a scos în evidență necesitatea imperioasă a rezolvării problemei agrare. Ea a dezvăluit marile energii revoluționare ale țărânimii, reprezentînd „una din paginile glorioase ale luptei sociale a poporului român”.¹

Răscoala din 1907 nu a apărut spontan, nu a fost o întîmplare ci produsul contradicțiilor societății românești în epocă, expresia setei de libertate a țărânimii. A fost consecința unui regim ce se cerea înlăturat odată pentru totdeauna. Secretarul general al partidului tovarășul Nicolae Ceaușescu, vorbind despre însemnătatea memorabilului eveniment din 1907 sublinia : „Unul din momentele istorice de neuitat, care va vorbi peste veacuri de uriașa energie revoluționară a țărânimii este anul 1907, anul ce a făcut să se cutremure clasele exploatoare din România”.²

Marele nostru istoric Nicolae Iorga, la debutul său în Parlament, în toamna anului 1907, vorbind despre ridicarea la luptă a țărânimii spunea : „...țărănimea aceasta, dacă s-ar fi resemnat a trăi în această stare, lucrul ar fi fost foarte satisfăcător pentru ordinea publică, dar nu și pentru viitorul României, căci viitorul României nu se poate răzima — după cum nu se poate răzima viitorul niciunei țări — decît pe mulțămirea celei mai mari părți dintre locuitorii pămîntului național...”

Mărcarea acestui memorabil eveniment, care a impresionat prin dramatismul său, ne prilejuiește, totodată, evocarea bogatelor tradiții revoluționare ale luptei țărănimii, evidențierea rolului său în desfășurarea mai tuturor momentelor cruciale, care au jalonat cursul istoriei noastre naționale, asigurând prin forța ei permanența națiunii noastre neclintite pe pământul strămoșesc.

În decursul zbuciumatei istorii a poporului nostru, țărănimea s-a manifestat ca o prezență activă, afirmându-se de-a lungul veacurilor, drept cea mai însemnată forță motrice a procesului complex de emancipare socială și națională. Ea și-a dovedit dragostea fierbinte pentru apărarea pământului, moștenit de la înaintașii ei, de care era legată „făcându-l — cum recunoștea un om politic contemporan evenimentelor din 1907 — să fecundeze, răscolindu-l cu plugul, udându-l cu sudoare și stropindu-l adeseori cu lăcrămile și cu sângele ei”.

Muncind în condiții neînchipuit de grele, epuizată, spoliată neîncetat, abrutizată și, totodată, menținută în stare de înapoiere culturală și înlăturată, practic, de la viața politică a țării datorită censului, țărănimea s-a ridicat la luptă în primăvara anului 1907 angajându-se într-o înclăștare fără precedent, care a zguduit din temelii întregul edificiu al regimului politic existent atunci în România. Scinteia de la Flămânzi, județul Botoșani, din 8 februarie 1907, a declanșat uriașul val al răscoalelor care s-a extins cu o uimitoare repeziciune de la un capăt la altul al țării, cuprinzând, practic, pînă în a doua jumătate a lunii martie, aproape întregul teritoriu al României, producînd panică și derută în rândurile claselor exploatare. Flacăra răscoalei a mistuit conacele, casele, averile și mai toate bunurile exploatare, ale acelor care-i făcuseră viața amară și de nesuportat.

Situat în nordul Olteniei în regiunea deluroasă, subcarpatică, județul Gorj, veche vatră de moșneni, a fost și el confruntat cu evenimentele anului 1907. În județul Gorj, răscoala s-a desfășurat doar în câteva comune și sate, neatingînd amploarea și caracterul ofensiv al marilor lupte purtate de țărani din celelalte localități ale Olteniei.

Cauza principală a ridicării la luptă a constat și aici în învoielile grele și lipsa de pământ. Starea de agitație, ca pretutindeni la sate, a premers izbucnirea răscoalelor, dove-

dînd că există puternice contradicții sociale izvorîte, în primul rînd din lipsa de pămînt și din agravarea condițiilor de învoieli agricole precum și a lipsei de loc de pășune și de păduri, factori esențiali pentru existența locuitorilor din județele subcarpatice. În zilele premergătoare răscoalei, la 12 ianuarie 1907, 42 de locuitori din comuna Vălari, reclamînd ministerului de Interne abuzurile săvîrșite de întregul consiliu comunal, cer dizolvarea acestuia.³ La 10 martie 1907, țărani din comuna Rășina au devastat pădurea moșierului R. Bădulescu aflată la marginea hotarului comunal⁴. Conflictul avea la bază neînțelegerea survenită între țărani și moșier pentru acces în condiții acceptabile la bunurile pădurii.

La 20 martie, 49 țărani din comuna Bengești adresează o plîngere președintelui Tribunalului Gorj, referitoare la ocuparea unei porțiuni de pămînt de către proprietarul moșiei.⁵

Locuitorii comunei Fărcăsești, au adresat la 14 aprilie regelui, o plîngere referitoare la cötropirea unei porțiuni de teren a lor de către proprietarii moșiei. „Subsemnații (în număr de 30) locuitori ai comunei Fărcăsești, ni s-au cötropit 15 ha pămînt delimitat după legea rurală din 1864 de către domnii proprietari, frații Velican din această comună... s'ntem rău pedepsiți fiindcă în rol de impozit fonciar al comunei Fărcăsești s'ntem clasați cu cîte 4 ha pămînt și cu venit anual 60 lei la hectar și noi nu posedăm decît 3 ha de fiecare om cu doi boi iar cei cu brațele decît un hectar jumătate“.⁶

Nemulțumirile țărănimii din Gorj erau menționate pe larg în raportul protoereului județului, Ștefan Nicolaescu, din 18 aprilie 1907, către episcopul Atanasie al Rîmnicului și Noului Severin. Recunoscînd existența nemulțumirilor manifestate de săteni, protoereul expunea revendicările acestora: „Pretențiunile lui sînt că proprietarii și arendașii îl asupresc prin grele învoieli: dijmă ce i se ia, în unele localități: două proprietarul și una locuitorul, zile de lucru, transporturi, zile de lucru pentru lemne — de la 12—20; pentru învoieli cu vitele — de la 8—20 lei de pereche vite mari, cîte cinci zile pentru vitele mărunte și altele. Contra statului, pentru impozite pe proprietăți, pe pruni, rachiu, vin, porumb, pentru zile de prestație și celelalte dări ce susțin că nu le mai suportă“.⁷ Raportul menționează apoi o serie de

nemulțumiri contra preoților, învățătorilor, autorităților administrative, contra comercianților, care, prin diverse mijloace îi asupreau.

În afară de acestea, o puternică nemulțumire fusese determinată de impunerea taxei de 5 lei pentru rezervele de porumb în timp de secetă, care agravase și mai mult starea de nemulțumire existentă. Faptul acesta era relatat ministrului de Interne, la 21 martie 1907, de către comandantul companiei de jandarmi rurali Gorj. În raport se spune: „In general în toate comunele județului au fost agitații de răzvrătire între locuitori contra impunerii taxei de 5 lei pentru porumb în timp de secetă, însă în urma deselor patrulări făcute de jandarmi și a manifestelor răspindite de guvern, spiritele s-au liniștit”.⁸ În același timp se făcea deosebirea între nemulțumirea generală împotriva taxei de 5 lei și adîncirea conflictelor cauzate de învoielii agricole tot mai grele, care stăteau la baza ridicării țăranimii în cîteva localități. În continuare, raportul relatează: „Agitații cu caracter mai grav au fost în comunele Hurezani de Sus, Novaci, Cernădia, Bibești, Valea lui Cîine, Aninoasa, Turcenii de Jos și Tismana contra arendașilor și proprietarilor acelor comune pentru învoielile agricole”.

Starea de agitație din zilele imediat premergătoare izbucnirii răscoalelor, devenise generală și îngrijora autoritățile locale. Prefectul județului, dr. Culcer, comunica ministrului de Interne, la 13 martie 1907: „Pînă acum nu s-a ivit răscoala în județ, spiritele însă sînt foarte agitate. Teamă. Pericol. Coloneii n-au încredere în trupele locale, mai cu seamă în rezerviști, care declară între dînșii că nu vor trage contra sătenilor. Rugăm să se ia dispozițiunea la trebuință să se poată conta pe trupele din altă localitate. Deocamdată se iau măsuri preventive”.¹⁰ Se cere trimiterea de trupe, întrucît o parte din cele locale au fost trimise în alte părți ale țării. În ziua următoare se insistă în același scop, printr-o nouă telegramă, iar prin alta se comunica: „din cauza aglomerațiunei mari de săteni, am găsit de cuviință în interesul menținerii ordinei foarte serios amenințată prin starea agitației a spiritelor, suspendarea lucrărilor la tribunal și la judecătoriile din județ”.¹¹

În noaptea de 13 martie 1907 izbucnea cu violență răscoala țăranilor din Stoina și Căpreni. Semnalul răscoalei a fost dat de țăranii din satul Păișani, comuna Stoina, la în-

demnul agentului sanitar Dumitru Crăciunescu. La Stoina rezerveiștii chemați pentru încorporare, revenind în localitate în urma completării efectivelor, s-au situat în fruntea țărănimii răsculate. Incendierea conacului și a dependințelor de pe moșia prințului Suțu, a fost urmată de atacarea și ocuparea primăriei, unde au cerut condica cu învoielii agricole. Așadar în această zonă apar unele elemente de organizare, care mergeau pînă la împărțirea pămîntului moșieresc.

Răscoala s-a extins, în aceeași zi în comuna Căpreni. Aici, alături de răsculați se afla chiar preotul comunei, îndemnîndu-i pe țărani la luptă. Într-o petiție adresată de arendașul comunei Căpreni, D.I. Nicolau, prefectului Mitescu se spune: „În ziua de 25 martie, curent, la biserica din comuna Căpreni... preotul acelei comune Dumitru Andreescu a ținut o predică locuitorilor care se găseau în biserică, prin care numitul preot... aproba răscoalele și devastările făcute în țară zicînd că locuitorii răzvrățiți au o cauză justă de s-au răsculat, pentru ca să scape odată de jugul boieresc, în fine toată cuvîntarea numitului preot a fost un îndemn puternic la o nouă răzvrătire. Adaug domnule prefect, că înainte de a se face devastările și incendierile din comuna Căpreni acest preot nu numai că n-a căutat să potolească spiritele agitate, ci din contră le citea locuitorilor diferite pasaje după jurnale care prevedea răscoalele făcute în alte localități, fapt care alimenta spiritele locuitorilor spre rău, alături de acest preot lucra pe față tot în acest sens de agitațiune și cîntărețul bisericii, anume D. Crețoi care în urma răscoalelor a dispărut din comună”.¹³

Pe această petiție, prefectul Mitescu pune următoarea rezoluție: „Ordon telefonic sau telegrafic D.lui Inspector de plasă să ancheteze și pe culpabili, să-i aresteze și înainteze sub escortă parchetului”.¹⁴

În raportul de anchetare cu privire la preotul învinuit, D. Andreescu, trimis prefectului județului Dolj de către inspectorul Nicolae Defleury, la 30 martie 1907, se spune: „În ziua de 29 l.c. transportîndu-mă în comuna Căpreni ca să anchetez cele comunicate de D.stră prin ordinul telefonic nr. 4728, am onoarea a vă aduce la cunoștință următoarele. N-am putut obține nici o altă declarație în afară de aceia a d.lui arendaș D.I. Nicolau care să-mi adeverească acuzațiunea adusă de acesta, preotului D. Andreescu..

Deși n-am putut obține declarații care să mă hotărască a-l înainta Parchetului, totuși convingerea mea este că acest preot a aprobat în cugetul lui, răzvrătirile. Două fapte precise vin în sprijinul convingerilor mele și anume: Când începuse răscoala în Moldova, preotul citea regulat jurnale sătenilor pe care-i găsea la Primărie, asupra celor întâmplăte acolo negreșit fără să comenteze. Apoi, în ajunul răscoalelor din această comună, a plecat la Craiova și întorcându-se a doua zi după ce o parte din săteni dăduseră foc și jefuiseră două conace, iar altă parte se pregătea să atace alte trei conace — nu s-a asociat cu învățătorul ca să potolească pe acești din urmă, rezultat la care a ajuns prin mult curaj și stăruință — numai învățătorul singur...".¹⁵

În strînsă legătură cu răscoalele de la Stoina și Căpreni, la 14 martie începeau răscoalele la Pegeni, Hurezani, Turburea și Aninoasa. La Pegeni și Hurezani răsculații și-au îndreptat acțiunile împotriva moșierului Matache Hurezeanu. Într-o telegramă din 16 martie 1907, acest moșier comunica ministrului de Interne: „Comunele Hurezani și Pegeni în plină revoltă, revoltă condusă de primarul comunei Pegeni. Abia scăpat cu viață. Toată averea expusă prădării”.¹⁶ Acțiunile răsculaților din Pegeni și Hurezani n-au luat însă amploare. Ridicarea lor s-a limitat la incendierea a două șire de fin și o șiră de paie.

Acțiuni mai deosebite se constată în comuna Turcenii de Jos și Valea lui Ciine. În ambele localități răsculații s-au îndreptat spre conace și au incendiat șirele cu fin ale moșierului C.A. Calotescu din Turceni și inginerului Ștefănescu din Valea lui Ciine.

La 15 martie 1907 răscoala a izbucnit pe moșia lui Dinu Mihail din comuna Ceauru. De această dată acțiunile au crescut în intensitate, dovedind existența unor nemulțumiri amplificate. Într-o scrisoare trimisă acestuia de administratorul moșiei, la 19 martie 1907, se spune: „toți ceurenii în frunte cu preotul comunei, anume C. Stoichilău s-au răsculat și au venit la conacul proprietății, unde au început să rupă gardurile voastre și să facă drumul spre delimitările lor, așa după cum voesc ei. Eu și cu proprietarul moșiei am închis toate porțile și ne-am pus în apărare cu armele. După ce s-a terminat ruperea gardurilor s-a strîns toată țărănimea din Ceauru în fața curții cu popa, au început să ne amenințe cu moartea și se spune că sînt gata să pue foc la magaziile

cu grîu și porumb".¹⁷ Acțiunea a stîrnit o mare nemulțumire: răsculații au atacat și distrus gardurile împrejmuitoare. apoi intenționînd să treacă la incendierea conacului: „este o fierbere prin comună nemaipomenită. Ei vin mereu să pue foc, dar jandarmii îi resping. Capii răzvrățiți au umblat din casă în casă povățuind pe fiecare locuitor în parte să se răscoale și să devasteze toată averea proprietății, fiindcă acum este timpul”.¹⁸ Numai prin organizarea unei paze puternice formată din jandarmi și slujbași conacul a scăpat de devastare. Într-o scrisoare către Dinu Mihail, din 24 martie, comandantul companiei de jandarmi Gorj comunica: „în urma intervenirii făcută la timp... jandarmeria a luat cele mai energice măsuri pentru a feri proprietățile d-voastră Bobu și Ceauru din acest județ de eventuale devastări, care au fost aproape de a fi săvîrșite. La Ceauru conacul este și acum sub paza jandarmeriei, fiindcă aci se pare că spiritele n-ar fi încă complet liniștite”.¹⁹ În ziua de 20 martie, la conac au mai sosit două companii de infanterie.

Un început de răscoală a avut loc și pe moșia din comuna Bobu, a aceluiași moșier. „În comuna Bobu unde este proprietar domnul Dinu Mihail din Craiova, sătenii erau porniți la revoltă de următoarele împrejurări. Proprietarul a chemat satul în judecată pentru a-i înapoia vreo 400 de pogoane pămînt, ce se credea a fi fost luate mai mult de săteni în 1864. Sătenii au cîștigat procesul la Tribunal și Curtea de Apel, dar în cele din urmă, trecînd pe la Casație, tot domnul proprietar a cîștigat. Tocmai în timpurile acestea nenorocite, domnul Dinu Mihail voia să execute hotărîrea ca să ia de la săteni 400 de pogoane pămînt și 52 000 lei venitul pămîntului. Sătenii erau deci gata de revoltă și fără să mai fi fost vîntul acesta contagios. Învățătorul Gh. Dobrescu de la Copăcioasa, avînd mare trecere și la sătenii din Bobu prin Banca sa, a evitat revolta, asigurînd pe țărani că domnul Dinu Mihail va renunța la hotărîrea ce a obținut asupra lor”.²⁰

În plină agitație, în acele zile, erau și țărani din Plopșor și Peșteana, în apropiere de Tîrgu-Jiu. După cum rezultă din telegrama șefului oficiului poștal din Peșteana, din 15 martie 1907, către Dirigintele Oficiului din Tîrgu-Jiu, se cerea armată, deoarece „spiritele sînt foarte agitate contra proprietarilor din comuna Peșteana, fiind centrul de unde s-ar putea preveni răscoalele înainte de a lua naștere, acum este lipsită de pază”.²¹

Răscoalele din Ceauru și Bobu, agitațiile din Ploșșor și Peșteana, Bălești, Tismana, amenințau serios orașul de reședință, Tîrgu-Jiu.

În ziua de 15 martie pericolul intrării răsculațiilor în oraș devenise real. Într-un raport al prefectului către ministrul de Interne, din 15 martie 1907, se spunea: „Astăzi un număr de 2000 oameni s-au adunat în oraș, din diferite comune ale județului. Ei erau gata să înceapă devastările... au putut fi liniștiți fără violență. La această oră în cea mai mare parte ei au părăsit deja orașul, care acum este liniștit. Cu toate acestea, pericolul nu trecuse și chiar în seara zilei de 15 martie se lua măsuri serioase pentru a se opri intrarea țăranilor în oraș. Gărzi formate din soldați s-au postat la toate barierele. În raportul protoereului județului, Ștefan Nicolaescu, se arată că în oraș, în o singură joie s-a făcut de către țărani o mișcare, ca un început de răscoală”.²²

Generalizarea răscoalei în cele mai îndepărtate colțuri ale țării, ridicarea țăranimii la lupta deschisă împotriva a-supririi pentru o viață mai bună, au determinat armata să treacă la măsuri represive. Ziarul „Adevărul” arăta că s-au pus pe picior de război aproximativ 140 000 de oameni și dacă nu s-au mobilizat mai multe forțe, este că nu au avut cu ce echipa oamenii.²³ Țara a fost împărțită în 12 zone de operații, iar județele în mai multe sectoare, pentru a facilita astfel reprimarea răscoalei de către trupele aflate în imediata apropiere.

Și în Gorj, unde răscoala nu cunoscuse amploarea din alte județe, s-a trecut la măsuri represive.

La Păișani, comuna Stoina au fost împușcați trei țărani: Ion Braloșteanu, Constantin Mihăiescu și Nițu Drăgan.

La 16 mai 1907 procurorul județului, Al. Iacomî, raporta ministrului de Justiție că la acea dată erau „deținuți 11 implicați în răscoalele țărănești”.²⁴ Numărul acestora trebuie să fi fost însă mai mare, de vreme ce numai în comuna Ceauru fuseseră arestați: preotul, învățătorul și alți patru țărani.

La 19 mai, mai multe femei din comuna Birzeiu de Giort, se plîngeau ministrului de Justiție că soții lor, „au fost închiși și schingiuiți de jandarmi”.²⁵

Dovedindu-se la înălțimea luminațiilor cărturari patrioți, învățătorii din satele Gorjului s-au identificat în 1907 cu soarta și cauza țăranimii răsculate. Ca urmare a poziției și luptei duse alături de țăranime, numeroși învățători și profe-

sori au fost urmăriți pentru activitatea lor revoluționară, arestați, dați în judecată și condamnați ca „agitatori” și „instigatori”, iar parte din ei ca participanți activi la răscoală.

În fruntea răzvrătiților din Mierea Birnici, s-a aflat atunci — alături de circiumarul Ilie Grigorescu — învățătorul Radu Nicolaescu. Arestat, împreună cu „capii răscoalei”, învățătorul Nicolaescu a scăpat cu viață datorită faptului că, la rugămintea sa, ostașul ce-l ridicase de acasă și-l escorta spre locul execuției, „l-a făcut scăpat”.²⁶

În raportul cu numărul 609, trimis la 9 aprilie 1907 Ministerului Instrucțiunii și Cultelor de către revizorul școlar al județului, S. Spulbereanu menționează că: „Între învățători au fost denunțați ca instigatori, doi: C. Dobrescu, învățător definitiv în comuna Andreești și Matei Stoicoiu, învățător definitiv în comuna Vladimiri”.²⁷

Neobosit animator cultural, Al. Ștefulescu a fost, în 1907, „un vașnic apărător al învățătorilor învinuiți, arestați și schingiuiți pentru participare la răscoală. El are marele merit de a fi intervenit, „cu tact și la timp”, pe lângă autoritățile militare și prefectul județului Gorj, pentru salvarea de la moarte a învățătorilor C. Dobrescu din Andreești și Matei Stoicoiu, din Vladimir. Între argumentele de care s-a slujit atunci și care — după propria-i mărturisire — au cântărit mult în balanța convingerii autorităților să renunțe la ideea osîndirii la moarte a celor doi învățători, locul principal l-a ocupat menționarea meritelor deosebite „pe care aceștia le-au dovedit” în dubla lor calitate: „de pedagogi și de gospodari”.

Deși a avut o arie de răspîndire mai redusă în Gorj decât în alte județe, lupta țărănimii a arătat forța și hotărîrea sa pentru rezolvarea problemei agrare. „Războiul din primăvara trecută”, cum numea învățătorul Ion Haiducescu, răscoala țărănească din Gorj în broșura sa „În chestia țărănească”, tipărită la Tîrgu-Jiu în toamna lui 1907, marea răscoală nu s-a datorat rătăcirii poporului, lipsit cu desăvîrșire de credință și morală... și nici pătrunderii învățaturii la sate, cum declarau susținătorii regimului burghezo-moșieresc, adversari ai reformelor democratice. Răscoala, așa cum arăta învățătorul Ion Haiducescu a avut pricini adînci, impunînd problema agrară drept cea mai însemnată problemă din țara noastră. De dezlegarea ei, atîrnă viitorul țării, viitorul neamului chiar...”²⁹

Marea răscoală a țăranilor din 1907 a fost reprimată de către clasele exploatare cu o cruzime rar întâlnită, documentele vremii scoțind în evidență o multitudine de scene zguduitoare pe întreg cuprinsul țării unde au avut loc acțiuni ale sătenilor.

Astfel ziarul local „Gorjiul” din 8 martie 1907 în articolul „Epilog sîngeros” menționează: „Țăranii s-au răscolat într-o adevărată mișcare populară și după știrile ce avem, pe lângă nenorocirile materiale, viețile oamenilor sînt în primejdie... ziarele de ieri ne-au adus deja știrea că sîngele a început să curgă...”

Deși înăbușită în sine, marea ridicare la luptă a țăranimii din 1907 a avut consecințe profunde asupra viitorului României, contribuind la progresul societății românești.

Răscoala a zdruncinat regimul social-politic existent, obligînd cercurile guvernante ale țării să promită, iar ulterior, în timpul primului război mondial, să legifereze și decreteze o largă împroprietărire a țăranimii, care avea să se înfăptuiască în anii avîntului revoluționar din 1918—1921.

Societatea românească contemporană, prin transformările succesive pe care le-a cunoscut și le cunoaște și prin eforturile constante asigură un loc demn țăranimii, întregii noastre națiuni. De aceea, idealurile pentru care s-au jertfit miile de țărani în primăvara lui 1907 sînt astăzi ridicate la cotele cele mai înalte ale împlinirii. Cinstind memoria celor ce au luptat în 1907, secretarul general al Partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu spunea: „Aspirațiile și împlinirile de azi s-au completat în chip fericit cu politica partidului care a ținut cont de înaintași, a omagiat lupta și strădania lor pentru o viață demnă și liberă”¹⁰

NOTE:

¹ Nicolae Ceaușescu, Partidul Comunist Român — continuator al luptei revoluționare și democratice a poporului român al tradițiilor mișcării muncitorești și socialiste din România, Ed. politică, București, 1966, p. 20.

- ² Nicolae Ceaușescu, Expunere la Congresul cooperativelor agricole de producție din România pe drumul desăvîrșirii construcției socialiste, vol. I, Ed. politică, București, 1968, p. 277.
- ³ Documente privind problema țărănească din Oltenia în primele două decenii ale secolului al XX-lea vol. I, 1967, p. 11.
- ⁴ Arh. Ist. Centr. fond Min. Just., dos. 12/907, f. 4.
- ⁵ Răscoala țărănească din 1907, Doc. vol. I, 1977, p. 14.
- ⁶ Ibidem.
- ⁷ Arh. Ist. Centr., fond Min. Instr. și al Cultelor, dos. 824/1907, f. 141.
- ⁸ Arh. I.S.I.S.P. de pe lângă C.C. al P.C.R., fond 52, dos. 4863/1907, f. 34.
- ⁹ Ibidem.
- ¹⁰ Ibidem, f. 7.
- ¹¹ Ibidem, f. 12.
- ¹² Informator Dumitru Hobeanu, sat Pășani, comuna Stoina.
- ¹³ Documente în legătură cu învinuirile aduse preoților, Arhivele St. Craiova, Pref. jud. Dolj, dosar 1917, nr. 14, f. 294.
- ¹⁴ Arh. St. Craiova, Pref. jud. Dolj, dos. 1917, f. 290.
- ¹⁵ Arh. St. Craiova, Pref. jud. Dolj, dos. 1917, f. 290.
- ¹⁶ Arh. I.S.I.S.P. de pe lângă C.C. al P.C.R., fond 52, dos. 4863/1907, f. 20.
- ¹⁷ Arh. St. Craiova, fond Fundația Jean Mihail.
- ¹⁸ Ibidem.
- ¹⁹ Ibidem.
- ²⁰ Răscoala țărănească din 1907, Doc. vol. II, p. 459.
- ²¹ Bibl. Acad. R.S.R. Msse. Arh. D.A. Sturdza, Mapa IX/1907, act 812.
- ²² Arh. I.S.I.S.P. de pe lângă C.C. al P.C.R. fond 52, dos. 4863/1907, f. 13.
- ²³ Adevărul, din 11 aprilie 1907.
- ²⁴ Răscoala țărănească din 1907, Doc. vol. II, p. 29.
- ²⁵ Arh. Ist. Centr. fond Min. Just., dos. 12/1907, f. 2.
- ²⁶ 1907 în județul Vilcea, p. 20.
- ²⁷ Răscoala țărănească din 1907, doc. vol. II, p. 459—460.
- ²⁸ T. Gălcescu, „Un dascăl de seamă din trecut — Al. Ștefulescu”.
- ²⁹ Octavian Ungureanu, „Liceul Tudor Vladimirescu din Tirgu-Jiu”, 1962, p. 76.
- ³⁰ Nicolae Ceaușescu, România pe drumul desăvîrșirii construcției socialiste, vol. I, p. 116.